ÇUKUROVA ARAŞTIRMALARI

E-ISSN: 2458-7559

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.29228/cukar.52323>

Düğeroğlu, M. ve Elkatmış, M. (2021). Çocukları ilkököl birinci sınıfa devam eden ebeveynlerin kitap okuma alışkanlıklarına yönelik bir analiz. *Çukurova Araştırmaları*, 7(3), 310-323.

CİLT 7, SAYI 3, KIŞ 2021, s. 310-323

ÇOCUKLARI İLKOKUL BİRİNCİ SINIFA DEVAM EDEN EBEVEYNLERİN KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARINA YÖNELİK BİR ANALİZ¹

Meryem DÜĞEROĞLU²

Metin ELKATMIŞ³

Öz

Okuma alışkanlığı insanın en önemli yaşam becerilerinin başında gelir. Bu pratiklik küçük yaşta kazanılan önemli bir beceridir. Okuma becerisini alışkanlığa dönüştüren bireyler bilginin verdiği güce ve nihayetinde de mutluluğa ulaşırlar. Bu çalışmada gelecek kuşakların yetişmesinde en büyük paya sahip olan ebeveynlerin kitap okuma alışkanlıklarına yönelik görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Söz konusu amaca ulaşmak için çalışma nitel bir araştırmadır ve veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 öğretim yılında Kırıkkale il merkezinde, bir özel eğitim kurumunun ilkököl birinci sınıfına devam eden çocukların velileri oluşturmaktadır. Araştırmada 11 annenin ve 9 babanın görüşü alınmıştır. Araştırmada elde edilen veriler frekans değerleri alınarak tablolaştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgular şöyle özetlenebilir: Katılımcıların büyük çoğunluğunun düzenli kitap okumasına karşın okuma alışkanlıklarının istenilen düzeyde olmadığı tespit edilmiştir. Hiç kitap okumayan ebeveynlerin kendi yaşantılarında kitap okuyan rol modellerin olmamasının da okuma alışkanlığının oluşmamasında belirleyici bir faktör olduğu söylenebilir. Katılımcılardan annelerin babalara göre daha çok kitap okuduğu bilgisine ulaşılmıştır. Ebeveynlerin kitaplık oluşturarak kitaplarının düzenli durmasını, zarar görmeden saklanmasını, çocuklarının aitik hissiyatıyla kitapla arasında bir bağ kurmasını istedikleri ve aynı zamanda kitap okuma amaçlarının geleceğe yatırım olarak tercih etikleri bilgisine ulaşılmıştır. Ayrıca kitap okumanın bir öğrenme yolu olduğu, ebeveynlerin çocuklarına rol model olmak için kitap okudukları da ulaşılan kritik sonuçlardan birisi olarak kaydedilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İlkokul, ebeveyn, okuma alışkanlığı, kitap

¹ Bu çalışmaya ait etik kurul onayı 18.03.2021 tarih, Oturum No: 03 ve Toplantı Saati: 12.30 ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları ve Etik Kurulu'ndan alınmıştır.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, dugeroğlu.mrym@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6608-7204>

³ Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, metinelkatmis@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6132-8865>

Article Info/ Makale Bilgisi

Received/Geliş: 12.08.2021

Accepted/Kabul: 20.09.2021

Published/Yayın: 21.12.2021

AN ANALYSIS ON BOOK READING HABITS OF PARENTS WITH CHILDREN IN FIRST GRADE PRIMARY SCHOOL

Abstract

Reading habit is one of the most critical life skills of a person. This practicality is an important skill acquired at a young age. Individuals who transform their reading skills into a habit reach the power of knowledge and ultimately happiness. This study, it is aimed to examine the views of parents, who have the biggest share in the upbringing of future generations, about their reading habits. The study is qualitative research to achieve this aim, and data were collected through a semi-structured interview form. The research study group consists of the parents whose children are in the first grade of primary school in a private school in Kirikkale city center in the 2020-2021 academic year. In the study, the opinions of 11 mothers and 9 fathers were taken. The data obtained in the study were tabulated by taking frequency values. The findings obtained as a result of the research can be summarized as follows: Although the majority of the participants regularly read books, it was determined that their reading habits were not at the desired level. It can be said that the absence of role models who read books in the lives of parents who have never read books in their own lives is also a determining factor in the lack of reading habits. It was found that mothers read more books than fathers. It has been learned that the parents want their books to be organized, to be kept away from damages by creating a library, want to establish a bond with the book with the sense of belonging, and prefer their reading purposes as an investment future. In addition, it was recorded as one of the critical results that reading books is a way of learning and that they read books to be a role model.

Keywords: Primary school, parent, reading habit, book

GİRİŞ

Okuma eylemi hızla değişen ve gelişen bir beceridir. Günümüz dünyasında bilgide doğal olarak değişmekte, gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Bilgiyi elde etmek için çok fazla okuma ve araştırma yapmak gerekir. Kitap okumak, mevcut bilgiye ulaşmak ve onu güncellemek için en kolay ve en önemli yollardan biridir (Karatay, 2014). Aynı zamanda öğrenmenin en etkin ve en eski şekillerindendir ve öğrenme eyleminin temelini oluşturur (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007). İnsanoğlunun hayatta kalabilmesi için dünyayı okuması gerekiyordu bundan dolayı okuma eyleminin geçmişinin yazının bulunmasından öncelere dayandığı söylenebilir (Kurudayıoğlu, 2011).

Okumanın gerçekleşmesi için, görme, algılama, dikkat, odaklanma, hatırlama, ilişkilendirme, kavrama, değerlendirme ve seslendirme gibi fiziksel ve bilişsel bileşenlerin birlikte kullanılmasını gerektiren karmaşık bir süreçtir (Kurudayıoğlu, 2011). Bireysel ve zihinsel olduğu kadar aynı zamanda yaratıcı bir süreçtir. Birey, boş zamanlarını okuma yaparak değerlendirebilir aynı zamanda kültürel bilgiler edinebilir ve teknolojik gelişmeleri takip edebilir (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007).

Okuma, çocukluk yaşlarında kazanılan bir etkinliktir (Kalita, 2016) ve okumayla birlikte kazanılan okuma beceriside ilkökul döneminde edinilir. Temelleri ise okul öncesi dönemde atılır.

Alışkanlık haline gelmesi ise ancak sürekli yapılması ile mümkündür (Çakmak ve Yılmaz, 2009). Erken dönemde kazanılan okuma alışkanlığı, çocukların dil gelişimini, kelime hazinesi ve düşünme yeteneğini artırır. Ayrıca, çocukların zekâ, dinleme ve konuşma yeteneği gelişimine katkı sağlar (Norman, 2007; Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007; Tanju, 2010). Dünyayı takip etmek, ruhu beslemek, yeni şeyler öğrenip bilgi edinmek, bilgiyi paylaşmak, bilgileri tazelemek için

okumaya ihtiyaç duyulur. Okumak kişinin kelime haznesini genişletir olaylara farklı pencerelerden bakmasını sağlar.

Araştırmalar, okuma alışkanlığının kazanılmasında ailenin (Çelik ve Tuncer, 2020), çevrenin (Özbay, 2006), okul öncesi eğitim kurumlarının (Çakmak ve Yılmaz, 2009; Şahin ve Tutkun, 2016), okulların (Tiemensma, 2007) ve öğretmenlerin (Duman ve Gökmen, 2018) etkisi olduğunu göstermektedir. Buna göre okuma alışkanlığını ölçmek için Amerikan Kütüphane Derneği (ALA, 1978); okurlarını, bir senede okuduğu kitap sayısına göre: Yılda 1 ile 5 kitap arasında okuyan kişileri “Az Okuyan Okur Tipi”, yılda 6 ile 20 kitap arasında okuyan kişileri “Orta Düzeyde Okuyan Okur Tipi”, yılda 21 ve daha fazla kitap okuyan okurları “Çok Okuyan Okur Tipi” olarak sınıflandırmıştır (Sağlamtunç, 1990). Türkiye’de kitap okuma kültürünün alt yapısının zayıf olması, bugün içinde bulunduğumuz okuma sorununun temelini oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalar doğrultusunda Uluslararası Yayıncılar Birliği’nin 2016 verilerine göre, Türkiye, günde sadece 1 dakikasını kitap okumaya ayırırken, televizyon izlemeye 6 saatini, internete ise 3 saatini ayırmaktadır. Türkiye, okuma alışkanlığında da dünyada 86. sırada yer almaktadır. Kitap okuyanların yüzde 65’i aşk, yüzde 24’ü siyasi, yüzde 13’ü düşünce, yüzde 7’si kişisel gelişim kitapları okuduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Çocuklara kitap hediye edilmesinde ise Türkiye 180 ülke içerisinde 140. sırada yer almaktadır (Karaoyul, 2017). Okuma alışkanlığı konusunda farklı zamanlarda yapılan araştırmaların sonuçları da Türk toplumunun okumadığını, okuyanların çoğunun işle ilgili yayınlar okuduğunu göstermektedir (Özdemir, 1990, 154-155; Okuma Kültürü Haritası, 2011; Güvenli ve Ak Akyol, 2014, 99) Üstelik Türkiye’de okuma alışkanlığının her yıl gerilediğini 1965’te kitap okuyanların oranı %27, 1980’de % 5,7, 1990’da % 2,5, 1997’de ise % 3,5 verilerine bakarak söyleyebiliriz (Cumhuriyet Gazetesi, 1998).

Okuma eyleminin ilköğretim yıllarında başladığı söylene de her bireyin yaşantısına göre farklılık göstermektedir. Kimi çocuk daha çok küçükken annesinin kimi çocuk babasının kimisi de ilköğretim çağına öğretmeninin ona kitap okumasıyla birlikte okuma ile tanışmaktadır. Çocukları doğdukları andan itibaren çevresindeki kişileri rol model görürler. Ebeveynini okurken gören çocuğun okumaya yönelik tutumları ile ebeveyninin okuma alışkanlığı olmayan çocuğun tutumları farklılık gösterecektir (Alpoğuz, 2014).

Ev ortamı, çocukların ilk öğrenme çevresidir ve ebeveynler de çocukların ilk öğretmenleridir. Ayrıca, ebeveynler erken çocukluk döneminde, yaşam boyu öğrenmeyi geliştirmek için çocukların gereksinimlerini anlamak ve bu gereksinimleri karşılamakla sorumludur (Kalita, 2016). Bundan dolayı ebeveynlerin okumaya yönelik tutumları ve rol model olmaları çocukların okuma alışkanlığı kazanmasında kilit rol oynar (Öztürk ve Aksoy, 2016; Çelik ve Tuncer, 2020). Ev ortamında kazanılan erken dönem okuma becerisine sahip çocuklar ilerleyen yıllarda yüksek olasılıkla daha yetenekli okuyucular olacaktır (Norman, 2007).

Ebeveynlerin okumaya karşı alışkanlıkları farklılık gösterebilir. Bazı ebeveynler, çocuklarda okuma alışkanlığının oluşturulmasında okul öncesi çocukların okuması için uygun kitap, dergi, oyun ve resim çizme materyallerinin sağlanması, evde okuma için zengin ortamın oluşturulması, rahat sandalye, masa ve aydınlatma gibi rahat okuma ortamının sağlanması gerektiğini düşünür. Ayrıca, sesli okuma, okuduğunu paylaşma, hikâye anlatma ve dinlemenin desteklenmesi ve bu etkinliklere katılma, çocuklara hediye kitap verme, okuyarak model olma, çocukların çevrelerindeki işaretleri okuması ve öğretmenle işbirliği içinde olma gibi sorumlulukları olduğuna da inanmaktadır. Bir kısım ebeveyn ise kütüphane ya da kitap satış yerlerinin ziyaretinin çocukların okuyacakları kitapları seçmelerine izin verilmesinin okuma alışkanlığını geliştireceğini belirtmektedir (Kamunge, 2018).

Türkiye’de yapılan okuma alışkanlığının uluslararası eğitim başarılarını belirleme kuruluşu IEA’nın (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) ilköğretim 4. sınıf

öğrencileri ve aileleriyle Türkiye’de de uyguladığı projede, anne babaların çocukların okuma becerisini geliştirmede önemli bir role sahip olduğunu ortaya koymuştur (Sevim, 2003, 59). Başka bir araştırma sonucunda ebeveynlerin okuma alışkanlığına dair sadece 1/3’ünden fazlası (%38,0) okuma konusunda çocuğuna model olabilecek davranışlar sergilediğini belirtirken önemli bir bölümü (%74,1) okumanın öneminden bahsettiğini ve yarısından fazlasının (%56,5) çocuğuna okuması için devamlı uyarılar yaptığını belirttikleri saptanmıştır. (Öztürk ve Aksoy, 2016) 2001 yılı verilerine göre ülkemizin okuma konusunda başarısız sonuçlar elde etmesindeki etkenler şu şekilde sıralanmaktadır (Çelebi, Güner, Taşçı ve Korumaz, 2014, 68):

- Ailelerin okul öncesi dönemde çocukları ile birlikte yeterince okuma etkinliğinde bulunmaması,
- Okul kütüphanelerinin ve sınıf kütüphanelerinin azlığı,
- Evdeki eğitim kaynaklarının eksikliği,
- Ailelerin okuma alışkanlığının yetersiz olması,
- Sınıf mevcutlarının kalabalık olması,
- Sınıfta çocuk kitaplarına, gazetelere ve dergilere dayalı etkinliklerin fazla yapılmaması,

İngiltere’de yapılan ailelere yönelik düzenlenen okuma programının çocukların okuma becerilerine ve evde okuma ortamına etkilerini inceleyen bir çalışmaya göre ailelerin büyük çoğunluğu okumanın evde çocukları ile yaptıkları önemli bir aktivite olduğunu belirtmiştir. Evde daha fazla genel konuları içeren ve çocuk kitabına sahip olan ailelerin okumaya karşı tutumları olumlu ve yüksektir. Bu programa katılan ailelerin kendi okuma becerilerinde de artış görülmüştür. Ayrıca, ailelerin çocuklarıyla, diğer ebeveynlerle, öğretmenlerle ilişki düzeyleri ve çocukların okul eğitimlerine olan katılım ve destekleri artmıştır (Swain ve ark. 2015). Okuma alışkanlığının evde başladığı ve ebeveynlerin çocukların ilham kaynakları oldukları dikkate alındığında (Kalita, 2016) bu tür programların artırılması ailelerin okumaya yönelik tutumlarına olumlu katkı sağlayacaktır.

Kendisi okumayan, çocuklarına okuması konusunda destek vermeyen ebeveynler çocuklarda okuma alışkanlığı kazandırması oldukça zordur. Eğer ebeveynler çocuklarına okuma konusunda yeterince ilgi gösterir ve destek verirse, çocukların okumaya olan ilgisi ve yönelimi artarak süreklilik ve belli bir düzen içerisinde okuma gerçekleşir (Karatay, Külah ve Kaya 2020).

Okuma kanallarının ve materyallerinin çoğaltılması, artan farkındalık ve ilgiye rağmen anne-babaların okuma alışkanlığının olumlu yönde değişmesine yönelik uygulamaların artırılması toplumun geleceğine yön verecek olan çocukların bilişsel, fiziksel ve sosyal gelişimi için önem arz etmektedir. Bu çalışmada da ebeveynlerin okuma alışkanlıklarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Problem Cümlesi

Çocukları ilkokul birinci sınıfa devam eden ebeveynlerin kitap okuma alışkanlıklarına yönelik görüş, düşünce ve deneyimleri nasıldır?

Araştırmanın Amacı ve Alt Problemler

Çocukların kendilerine model olarak belirlediği ebeveynler kitap okuma alışkanlığının ediniminde kritik bir role sahiptir. Başka bir ifadeyle anne babaların okuma alışkanlığı çocuklarının okuma alışkanlığını belirleyen önemli bir etkidir. Çocuklara kitap okuma alışkanlığı kazandırmabilmek için önce ebeveynlerin kitapsever olması gerekmektedir. Okuma alışkanlığı ile ilgili literatürde farklı yaş gruplarını ele alan pekçok çalışma olmasına karşın doğrudan anne ve babaların konu edildiği çalışmalar oldukça sınırlıdır (Katrancı ve Yetgin 2019, Nazlı 2016, Yıldız 2016, Yılmaz 2004). Bu nedenle anne ve babaların kitap okuma alışkanlıklarına yönelik genel durumları, görüş ve düşüncelerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma, alana katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Diğer taraftan okuma alışkanlığı ile ilgili

çalışmaların düzenli olarak ortaya konulması toplumsal gelişim için önemli görülmektedir. Anne ve babaların da okuma alışkanlıklarının yakından takip edilerek düzenli olması sağlanmalıdır. Bireyin eğitimine ilk harcın konulduğu yer olan ailenin yani anne babanın okumaya karşı alışkanlıklarının incelenmesi bu çalışmanın temel amacı olarak belirlenmiştir. Bu amaç doğrultusunda çalışmada beş alt probleme yanıt aranmıştır. Ebeveynlerin:

1. Kitap okuma düzeyleri nasıldır?
2. Kitap okuma amaçları nelerdir?
3. Evlerinde kitaplık bulundurma durumu nedir?
4. Kitaplık oluşturma amaçları nelerdir?
5. Kitap okumama nedenleri nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Genel bir başlık olarak kabul edilen nitel araştırma algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanır. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan üç tür bilgi toplama yöntemi vardır. Bunlar; görüşme, gözlem ve yazılı doküman incelemesidir (Merriam, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırmada veri toplama tekniklerinden görüşme tekniğine müracaat edilmiştir. Görüşme, çalışmanın katılımcılarına ilgili konuda yöneltilen sorulara göre duygu ve düşüncelerini aktarma olarak açıklanabilir (Karataş, 2015). Uygulama yöntemine göre görüşme türlerini 3 başlıkta incelenmektedir. Bunlar; tam yapılandırılmış görüşme, yapılandırılmamış (serbest) görüşme ve yarı yapılandırılmış görüşmedir. Bu çalışmada ise yarı yapılandırılmış görüşme türünden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulama anında araştırmacıya sağladığı esneklik nedeniyle tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada sınırlandırılmış evren kullanılmış olup literatürde buna çalışma evreni de denilmektedir (Arseven, 1993; Karasar, 1999). Çalışma evreni ulaşılabilen evrendir. Araştırmalar da, çalışma evreni üzerinde yapılmakta olup sonuçları da yalnızca bu sınırlı evrene genellenmektedir (Karasar, 1999). Eldeki araştırmanın çalışma evreni ise 2020-2021 eğitim-öğretim yılında, Kırıkkale il merkezinde, bir özel eğitim kurumunun velilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan veliler tesadüfi yolla seçilmiş olup demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	<i>f</i>
Kadın	11
Erkek	9
Aylık gelir	<i>f</i>
5000-8000 TL	4
8001 ve üzeri	16
Annenin eğitim durumu	<i>f</i>

Ön lisans	1
Lisans	8
Yüksek lisans	2
Babanın eğitim durumu	f
Ön lisans	1
Lisans	7
Yüksek lisans	1

Tablo 1’de anlaşılabacağı gibi araştırma 11 anne, 9 baba toplamda 20 katılımcıdan oluşturmaktadır. Katılımcılardan 4 ebeveyn 5000-8000 arası, 16 ebeveyn 8001 ve üzeri gelire sahip olduğu belirlenmiştir. Katılımcılardan annelerin eğitim durumu bir kişi ön lisans, sekiz kişi lisans, iki kişi yüksek lisans mezunu iken babaların eğitim durumu bir kişi ön lisans, yedi kişi lisans, bir kişi yüksek lisans mezunu olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle ebeveynlerin eğitim durumu önlisans ve üzeri olduğu, ilk, orta ve lise düzeyini temsil eden herhangi bir katılımcı bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum bir yönüyle Türkiye’deki eğitim düzeyinin yükseldiğini göstermesi bakımından da oldukça dikkat çekicidir.

Veri Toplama Aracı

Çalışma verilerini elde etmek için araştırmacının geliştirdiği yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında, alan yazın taraması yapılarak önce soru havuzu daha sonrada yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Formun kapsam geçerliği için biri sınıf öğretmenliğinde Türkçe öğretimi alanında çalışmalar yürüten bir akademisyen diğeri ise on yıllık mesleki deneyimi olan sınıf öğretmeni olmak üzere 2 uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanlardan alınan dönütler neticesinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Son olarak soruların anlaşılabilirliğini kontrol etmek için iki deneme görüşmesi yapılarak forma son şekli verilmiştir. Görüşme formu soruları “kitap okuma alışkanlıkları, kitap okuma amaçları, evlerinde kitaplık bulundurma durumları, kitap okumama nedenleri” gibi konular çerçevesinde hazırlanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırma öncesinde Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kuruluna müracaat edilerek etik kurul onayı 18.03.2021 tarih ve 03 oturum numarası ile alınmıştır. Etik bir gereklilik olarak veri toplama süreci öncesinde katılımcılara “Katılım Öncesi Bilgilendirilmiş Gönüllü Formu” tebliğ edilmiştir. Verilerin toplanmasında katılımcıların kendilerini rahatça ifade edebilmeleri için gerekli özen ve hassasiyet gösterilmiştir. Görüşmelerin büyük kısmı çevrimiçi yapılırken çok az kısmı yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Veriler, çalışmanın ikinci yazarı tarafından hem ses kaydı hem de not alma tekniği birlikte kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Bu durum görüşme türü araştırmalarında sıkça kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Görüşme sonrasında 40 sayfa veri elde edilmiştir. Bilimsel araştırmalarda dikkat edilmesi gereken en önemli nokta verilerin güvenilirliği meselesidir. Bu anlamda verilerin güvenilirliğini sağlamak amacıyla tutulan kayıtlar ve yapılan çözümlemeler başka bir uzman tarafından da incelenmiş ve araştırmacılar tarafından yapılan çözümleme ile karşılaştırılmıştır. Bu araştırmada da güvenilirliği sağlamak amacıyla Miles ve Huberman’ın (1994) [Görüş birliği/ (Görüş ayrılığı + Görüş birliği) X 100] formülü kullanılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki tutarlılık oranının %80’in altında olmaması (Miles ve Huberman, 1994) nedeniyle elde ki araştırma bulguları güvenilir olarak değerlendirilmiştir. Etik ilkeler çerçevesinde katılımcıların kimlikleri

gizli tutularak Anne katılımcılar için A1, baba katılımcılar için ise B1 gibi kodlarla kayıtlar alınmış ve doğrudan alıntılarda bu kodlarla verilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında ulaşılan veriler, nitel araştırma içerisinde yer alan içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi sürecinde, birbirini destekleyen veriler belli kavram veya tema kapsamında toplanır. Daha sonra okuyucular için anlaşılır bir dilde oluşturulur ve yorumlanır. Bu hedef doğrultusuna göre veriler dört kategoride analiz edilir: a. Verileri kodlama, b. Temalara ulaşma, c. Kodların ve temaların tasnifi, d. Bulguların sunumu ve yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Kitap okuma alışkanlığının yorumlanması ve değerlendirilmesinde yaygın olarak kullanılan Amerikan Kütüphane Derneğinin (ALA) yıl bazında (sürekli ve düzenli) okuma oranına göre yaptığı tasnif esas alınmıştır. Buna göre genel okuyucu tipleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Okur olmayan tip: bir yılda hiç kitap okumayan kişidir.
2. Az okuyan tip: bir yılda 1-5 kitap okuyan kişidir.
3. Orta düzeyde okuyan tip: bir yılda 6-20 kitap okuyan kişidir.
4. Çok okuyan tip: bir yılda 21 ve üstü kitap okuyan kişidir.

BULGULAR

1. Alt problemlerle ilgili bulgular ve yorumlar

Çalışmanın bu bölümünde ebeveynlerin görüşlerini yansıtan bulgular belirlenen alt problemler çerçevesinde sırayla verilmiştir. İlk olarak ebeveynlerin kitap okuma düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda “Düzenli kitap okur musunuz? Bir yılda kaç kitap okursunuz?” soruları yöneltilmiştir. Buna göre birinci alt problem dahilinde elde edilen veriler tablo 2’de frekans değerleri ile özetlenmiştir. Ulaşılan veriler Tablo 2.’de verilmiştir.

Tablo 2. Ebeveynlerin kitap okuma düzeyleri

Sıra	Görüşler	Anneler	Babalar
		<i>f</i>	<i>f</i>
1	Hiç okuma yapmıyorum	1	4
2	1-5 arasında kitap okurum	3	1
3	6-20 arasında kitap okurum	4	1
4	21 ve üzeri kitap okurum	3	3
Toplam		11	9

Amerikan Kütüphane Derneğinin (ALA) yıl bazında (sürekli ve düzenli) okuma oranının esas alınarak kategorize edilen tablo 2 incelendiğinde katılımcılardan 5’i (%25) okur olmayan tip, 4’ü az okuyan tip, 5’i orta düzeyde okuyan tip bulunurken 6’sı çok okuyan tip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla elde edilen verilere göre 15 katılımcının kitap okuma alışkanlığının olduğu ve annelerin babalara göre daha çok kitap okuduğu söylenebilir.

2. Alt problemlerle ilgili bulgular ve yorumlar

Ebeveynlerin kitap okuma amaçlarını belirlemek için sorulan “Niçin kitap okursunuz? Bir amacınız veya bir hedefiniz var mı?” sorularının cevapları tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ebeveynlerin kitap okuma amaçları

Sıra	Görüşler	Anneler <i>f</i>	Babalar <i>f</i>
1	Yeni bilgiler öğrenmek için	3	1
2	Güncel olayları takip etmek ve başka fikirleri öğrenmek için	3	1
3	İşim gereği okurum	1	2
Toplam		7	4

Tablo 3 incelendiğinde ebeveynlerin kitap okuma amaçları ile ilgili düşünceleri “Yeni bilgiler öğrenmek için”, “Güncel olayları takip etmek ve başka fikirleri öğrenmek için”, “İşim gereği okurum” şeklinde kategorize edilmiştir. Buna göre katılımcıların 4’ü yeni bilgiler öğrenmek için okuduğunu, 4’ü güncel olayları takip etmek ve başka fikirler öğrenmek için okuduğunu söylerken kalan 3 kişi ise işi gereği okuduğu görüşünü bildirmiştir. Başka bir deyişle katılımcılardan 11 kişinin yeni ve güncellenen bilgileri takip etmek, öğrenmek ve öğretmek, gelişmek, ufkumuzu genişletip farklı açılardan bakmak için okumanın bir alışkanlık haline getirilmesi taraftarı oldukları görülmüştür. Katılımcılardan kitap okuma amacına dair verdiği yanıtlardan bazıları şu şekildedir.

Bilgi aşkı hiç bitmez, öğrenme azmi yaşam boyu devam ettiği için ben de kendimi geliştirmek istiyorum. Türkçemizi güzel ve akıcı konuşmak, kelime dağarcığımızı geniş tutmak, yaşlılığında alzheimer olmamak için kitap okuyorum. (A1)

Başka fikirleri ve düşünceleriyle bakış açımı genişletmek için, en önemlisi de hem kendimi hem ailemi geliştirmek isterim. Tek kelimeyle öğrenmek için okuma yapıyorum. (A5)

Kitap beni iyileştiriyor, ruhumu tamir ediyor, hakikate yaklaşıyor. Okuduktan bir süre sonra çağrışımlar yapıyor, okuduğum şeylerle hayatımdaki olayları çağrıştırabiliyorum, yeni kompozisyon oluşturmak her zaman hoşuma gidiyor, şifa gibi geliyor, dünyadaki huzursuzluğum anlaşılabilir kılan bir mânâ katıyor kitap okumak. (B4)

3. Alt problemlerle ilgili bulgular ve yorumlar

Bu bölümde “Evinizde kitaplığınız var mı?” sorusuna verilen cevaplar incelenmiş, 2 boyut halinde sunulmuştur.

Tablo 4. Ebeveynlerin kitaplık bulundurma durumu

Sıra	Görüşler	Anneler <i>f</i>	Babalar <i>f</i>
1	Evet, var.	10	9
2	Hayır, yok.	1	-
Toplam		11	9

Tablo 4 incelendiğinde ailelerin evinde kitaplık bulundurma durumu 20 katılımcının 19'nun evinde kitaplığının olduğu görülürken 1'nin evinde kitaplığın olmadığı görülmüştür. Dolayısıyla ebeveynlerin çocuklarına rol model olmak, özel kitaplık oluşturarak aidiyet hissi vermek, kitap okumaya özendirmek için kitaplık oluşturdıkları bilgisine ulaşılmıştır.

4. Alt problemlerle ilgili bulgular ve yorumlar

Bu bölümde “Evinizde kitaplığınız var mı? Kitaplığı oluşturma nedeniniz nedir veya kitaplığı oluşturma amacınız nedir?” sorularına verilen cevaplar incelenmiş 6 boyut halinde sunulmuştur.

Tablo 5. Ebeveynlerin kitaplık oluşturma amaçları

Sıra	Görüşler	Anneler <i>f</i>	Babalar <i>f</i>
1	Aidiyet hissi uyandırmak için	1	3
2	Okuma alışkanlığı kazanmak için	2	1
3	Göz önünde ve ulaşılabilir olması için	2	2
4	Kitapların düzenli durması için	-	3
5	Kaynak olması için	3	-
6	En büyük mirasının kitaplar olması için	3	-
Toplam		11	9

Tablo 5 incelendiğinde ebeveynlerin kitaplık oluşturma amaçları hakkında 6 farklı görüş bulunmaktadır. Katılımcılardan 4'ü “Aidiyet hissi uyandırmak için”, 3'ü “Okuma alışkanlığı kazanmak için”, 4'ü “Göz önünde ve ulaşılabilir olması için”, 3'ü “Kitapların düzenli durması için”, 3'ü “Kaynak olması için” yanıtını verirken, 3'ü de “En büyük mirasının kitaplar olması için” yanıtını verdiği görülmüştür.

Katılımcıların kitaplık oluşturma amaçlarından birkaçı şu şekildedir.

Ailemin bir bilgiye kulaktan dolma öğrenmesinden ziyade kitaplardan öğrenmesini tercih ediyorum kitaplık oluştururken her tür kitabı bulundurmaya çalışırım.(A2)

Evin düzenli olması sonra kitapları sevsin kendine ait hissedince sahip çıkar özenli kullanır diye oluşturdum.(A11)

Kişisel bir hafıza oluşturmaları için odalarına kurduk. Kitaplığı kurma amacımız daha sahiplenici olmaları, kitapla duygusal bağ kurmalarında etkili oluyor. Kitap sıcak tutar düşüncesindeyim.(B4)

5. Alt problemlerle ilgili bulgular ve yorumlar

Bu bölümde “Kitap okumama sebebiniz nedir? Birkaç cümleyle açıklayabilir misiniz?” sorularının cevapları incelenmiş, 5 boyutta sunulmuştur.

Tablo 6. Ebeveynlerin kitap okumama nedenleri

Sıra	Görüşler	Anneler	Babalar
------	----------	---------	---------

		f	f
1	Ailede örnek rol, model olmayışı	2	4
2	Kitap okumayı sevmiyorum	1	-
3	İş yoğunluğu nedeniyle okuyamıyorum	2	2
4	Okumayı alışkanlık haline getiremedim	-	2
5	Okumaya zaman bulamıyorum	1	1
Toplam		4	5

Tablo 6 incelendiğinde ebeveynlerin kitap okumama nedenleri 9 katılımcının 5 farklı görüş ileri sürdükleri görülmektedir. Katılımcılardan 6'sı "Ailede örnek rol, model olmayışı", 1'i "Kitap okumayı sevmiyorum", 4'ü "İş yoğunluğu nedeniyle okuyamıyorum", 2'si "Okumayı alışkanlık haline getiremedim", 2'si "Okumaya zaman bulamıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Dolayısıyla kitap okumama alışkanlığının da kişiden kişiye göre değiştiği görülmektedir

Katılımcılardan birkaçı kitap okuyamama nedenini şu şeklide ifade etmiştir

Yoğun iş hayatımdan dolayı ve çocuk olduktan sonra hiç okuyamadım önceliğim başka işlerim oldu.(A7)

Çocukluktan gelen bir şey herhalde okumaya bir türlü sıcak bakamıyorum. Kendimi başka şekilde geliştiriyorum farklı aktiviteler yapmak daha çok hoşuma gidiyor.(A10)

Okumayı alışkanlık edinemedim ilkokul öğretmenimizden kaynaklı küçükken okumadığımız zaman şiddet görürdük hakaret duyardık ilkokul öğretmeninden kaynaklı olarak okumayı sevemedim.(B7)

Bulgular sonucunda katılımcıların kitaba olan ilgisizliğinin temel nedeni olarak sınıf öğretmenlerinden kaynaklandığı görüşü oldukça can yakıcı bir durumdur. Bir diğer bulgu ise kitap okumayı alışkanlık haline getirememeleridir. Ebeveynlerin kendi yaşantılarında kitap okuyan anne ve okuyan baba modellerinin olmaması da okuma alışkanlığının oluşmamasında belirleyici bir faktör olduğu anlaşılmaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma ilkokul birinci sınıfta okumakta olan öğrencilerin ebeveynlerinin kitap okuma alışkanlıklarıyla ilgili fikirlerin sunulması hedeflenmiştir. Araştırmada bulgular "Ebeveynlerin kitap okuma düzeylerinin incelenmesi, Ebeveynlerin kitap okuma amaçlarının incelenmesi, Ebeveynlerin kitaplık bulundurma durumunun incelenmesi, Ebeveynlerin kitaplık oluşturma amaçlarının incelenmesi, Ebeveynlerin kitap okumama nedenlerinin incelenmesi" olmak üzere beş başlık halinde değerlendirilmiştir.

Birinci temada annelerin okuma alışkanlığının az okuyan ve orta okuyan düzeyde babaların ise okur olmayan ve az okur tip olarak yer aldığı görülmüştür. Amerikan Kütüphane Derneğinin (ALA) yıl bazında (sürekli ve düzenli) okuma oranına göre okuyucu tiplerine göre kurgulanan tablo 2 incelendiğinde katılımcılardan 5'i okur olmayan tip, 4'ü az okuyan tip, 5'i orta düzeyde okuyan tip bulunurken 6'sı çok okuyan tip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla elde edilen verilere göre 15 katılımcının kitap okuma alışkanlığının olduğu ve annelerin babalara göre daha çok kitap okuduğu söylenebilir. Alan yazında konuya ilişkin yapılan bir kısım araştırmada (Öztürk ve Aksoy 2016) ilköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına yönelik velilerin görüşlerini incelemesi sonucunda velilerin çoğunluğu okumayı sevmesine rağmen, yarısına yakınının okuma alışkanlığının olmadığı, Yıldız (2016) ise ailelerin % 74.4'ünün okuma alışkanlığının olmadığı sonucuna varmıştır. 2019 yapılan bir araştırma sonucunda da, yine 15 yaş üstü Türkiye

nüfusunu temsilen 6482 kişi ile görüşülmüştür. Kişilerin kitap okumayla ilgili beyanlarında ciddi bir değişim olduğu görülmüştür. 2008 yılında okuma ile ilgili sorulan soruda %70 net bir şekilde kitap okumadığını belirtirken, 2019 yılında yapılan araştırmada bu oran % 36'ya düşmüş durumdadır. Okuma alışkanlığında bir artış olduğu görülmekte fakat okuma düzeylerinin az okur tip ve orta okur tip seviyesinden üst seviyeye çıkamadığı görülmektedir. Genel bir değerlendirmeye söylenecek olursa ebeveynlerin okuma alışkanlığının istenilen düzeyde olmadığı ve annelerin babalara göre daha çok kitap okuduğu tespit edilmiştir. Bu durum literatürde cinsiyet değişkeni bağlamında Doğanay (2001), Zengin (2003), Gönen ve arkadaşlarının (2004) Gömleksiz (2005), Keleş (2006), Taşkesenlioğlu (2013), Karademir ve Gürsoy (2018) okuma alışkanlığının kadınların lehine çıkan bulgularla paralellik göstermektedir. Dolayısıyla kadın okurların kitap okumaya karşı tutumlarının yüksek olduğu söylenebilir.

İkinci temada ebeveynlerin kitap okuma amaçlarının geleceğe yatırım olarak tercih ettiklerini, kitap okumanın bir öğrenme yolu olduğu ve öğrenilecek daha çok şeyin olduğu kanısına vardıkları söylenebilir. Kitaplara ve okuma alışkanlıklarının olumlu yönde geliştiği söylenebilir. Alan yazında da bulguyu destekleyen araştırma sonuçlarının olduğu görülmektedir. Nazlı (2016) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin kitap okumanın çocuklarını kişisel, akademik ve dil becerilerini geliştirdiğine inandıkları ve bu amaç doğrultusunda okudukları saptanmıştır. Eldeki veriler doğrultusunda ebeveynlerin kitap okumanın önemi ve kişisel gelişime olan katkısının bilincinde oldukları söylenebilir.

Üçüncü temada ebeveynlerin kitaba verilen değeri ön plana çıkarmaktadır. Kitaplık oluşturmak insanın kendine ait bir okuma alanı belirlemesi ve onu koruması anlamına gelmektedir. Kişi değer verdiği şeyi önemser ve korur. Elde edilen bulgulara göre de ebeveynlerin kitaplık oluşturarak kitaplarının düzenli olmasını, zarar görmeden saklanmasını, aitlik hissiyatıyla kitapla arasında bir bağ kurmayı istedikleri söylenebilir. Alan yazında konuya ilişkin İnan (2005) çalışmasında okuma alışkanlığının elde edilmesinde evde kitaplığın olmasının, çocuğun da kitaplıkta kendine yer ayırmasına neden olduğunu ortaya koymuştur. Yılmaz (2004) ise bir evde okumaya ilişkin duyarlılığın genel göstergelerinden birisi olarak değerlendirdiği kitaplığı, aynı zamanda ailedeki okuma kültürünün ve ortamının doğal bir parçası olduğunu belirtmiştir. Araştırmada ise yalnızca %29,7'sinin evinde bir kitaplık bulunduğunu, öğrencilerin %70,3' ünün evinde bir kitaplığın olmadığı tespit edilmiştir. Kitaplığın bulunmamasının özellikle davranışsal güdülenme yönüyle öğrenciler de olumsuz bir durum olarak görülürken, ebeveynler yönüyle ise bilinçsizlik olarak görülebilmektedir. Dolayısıyla elde edilen verilerden kitaplık oluşumunun çocuğun kitaplara olan bakış açısını olumlu yönde etkileyeceği ve kitaba olan duyarlılığında artacağı söylenebilir. Her ne kadar literatürde Türk toplumunun evinde kitaplık bulundurulması istenilen düzeyde olmasa da eldeki araştırmaya katılan velilerin tamamının evinde kitaplık bulundurulması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir.

Beşinci temada ise ebeveynlerin kendi yaşantılarında kitap okuyan rol modellerin olmaması da okuma alışkanlığının oluşmamasında belirleyici bir faktör olarak görülmesidir. Kişinin hedeflerini, beklentilerini, davranışlarını örnek aldığı ve özdeşim kurduğu insanlar ya da gruplar "rol model" olarak tanımlanmaktadır. Bandura'ya (1989) göre de öğrenmenin temelinde, gözlem ve başkalarının yaptığı davranışlar vardır. Nitekim literatürde de model almanın birey üzerinde belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koyan çalışmalar vardır. Bu kapsamda eldeki araştırma bulgusunu destekleyen bazı sonuçlar şu şekilde özetlenebilir. Topçuoğlu ve Yiğit'in (2014) çocuklarda okuma kültüründe ailenin etkisi üzerine yaptıkları çalışmanın sonucunda ailenin model olması ve çocukların geleceklerini şekillendirmeleri sebebiyle ailelerin okuma alışkanlığında önemli bir etkiye sahip oldukları belirtilmiştir. Öztürk ve Aksoy (2016) yaptığı çalışmada velilerin (%38,0) okuma konusunda çocuğuna model olabilecek davranışlar sergilediğini belirtirken önemli bir bölümü (%74,1) okumanın öneminden bahsettiğini ve

yarısından fazlasının (%56,5) çocuğuna okuması için devamlı uyarılar yaptığını belirttikleri saptanmıştır. Çakmak ve Yılmaz (2009) ise yaptıkları çalışmada okuma alışkanlığının kazanılması aile ile birlikte eğitim ve çevresel faktörlerinde etkili olduğu sonucuna varmışlardır. Taşkesenlioğlu (2013) ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine yaptığı incelemede öğrencilerin okuma alışkanlığı kazanmaları ve sürdürmeleri konusunda en önemli görevin ailelere düştüğü sonucuna varmıştır. Anne ve babaların küçük yaştan itibaren çocuklarına kitap sevgisini aşılamalarının; bunun içinde birlikte okunan kitap ya da metin hakkında konuşma faaliyetlerin önemli olduğunu belirtmiştir. Tüm bu bulgular sonucunda ailenin okumada büyük bir etken olduğuna ve küçüklükten itibaren çocuklarına kitap okuyarak model olmaları gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çünkü öğrenme taklit ile başlar ve ilk zamanlar için iyi taklit eden iyi öğrenendir diyebiliriz.

Araştırma bulgularına dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir.

- Okuma alışkanlığına dair ebeveynlerle yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapsamda ebeveynleri konu alan araştırmalar artırılmalıdır.
- Anne ve babalar çocuklarının kitap ile tanışma sürecini küçük yaşlarda başlatabilirler. Ebeveynler çocuklarına yüksek sesle ve sıkça hikâyeler okuyabilir, anlatabilirler.
- Okumanın önemi ve gerekliliği hakkında çocuklarıyla konuşabilir, onların kitaplara olan farkındalığını artırabilirler.
- Birlikte kitapevi veya kitap satan yerlere gidebilir, kitapları incelemesine ve seçmesine fırsat verebilir.
- Anne ve babalar verdikleri harçlıkların bir kısmını kitap almak için harcaması konusunda çocuklarını destekleyebilir. Çocukların ilgisini artıran kitapların bulunduğu kitaplıklar oluşturulabilirler.
- Ebeveynlerin çocuğun okuma alışkanlığı kazanması açısından rol model olduklarını dikkate alırsak ebeveynlerin çocuklarının kitap okumaya karşı farkındalığını artırıcı etkinliklerle kitaba olan ilgisini artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalara bir örnek olarak evde birlikte yapılan okuma saati düzenlenebilir.
- Aile bireylerinin hep birlikte aynı etkinliği yapması çocukların okumaya karşı tutum ve alışkanlığını olumlu yönde etkileyecektir. Okunan kitaplar hakkında sohbet etmek, fikir alışverişi yapmak kitaplara olan ilgiyi artırabilir, merak duygusunu kuvvetlendirebilir.

KAYNAKÇA

- Aksaçlıoğlu, A. G. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Alpoğuz, D.U. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kırşehir.
- American Library Association (1978). *Book reading and library usage: a study of habits and perceptions*. New Jersey: ALA.
- Arseven, A. (1993). *Alan araştırma yöntemi*. Ankara: Gül Yayınları.
- Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American psychologist*, 44(9), 1175.
- Cumhuriyet Gazetesi (C.G.). 16 Temmuz 1998, s.15.
- Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu örneği *Türk Kütüphaneciliği* 23(3), 489-509.
- Çelebi, N., Güner, H., Taşçı, G. ve Korumaz, M. (2014). Neoliberal eğitim politikaları ve eğitimde fırsat eşitliği bağlamında uluslararası sınavların (PISA, TIMSS ve PIRLS) analizi. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 33-75.

- Çelik, E. ve Tunçer, B. K. (2020). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin anne-babalarının okuma tutumları ile türkçe dersi akademik başarısı arasındaki ilişki *Ana Dili Eğitimi Dergisi* 8(4), 1094-1114.
- Duman, B. ve Gökmen, T. (2018). Öğretmen adaylarının okumaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 13-22.
- Doğanay, H. (2001) Halk kütüphanelerinin okuma alışkanlığındaki rolü ve önemi. *Türk Kütüphaneciliği*, 15, 40-44.
- Gönen, M., Öncü, E. ve Işıtan, S. (2004). *İlköğretim 5. 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. Milli Eğitim Dergisi*, 2(164), 23-33.
- Gömleksiz, M.N. (2005). *Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 11-13.
- Gürçan, H. İ. (1999). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayımcılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- İnan, D. D. (2005). *İlköğretim I. kademe öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kalita, H. (2016). Promoting reading habit among the children in the digital age: with special reference to jorhat district library, Jorhat (Assam) *An International Peer Reviewed E-Journal of Multidisciplinary Research*, 2(15), 1-9.
- Kamunge, J. W. (2018). *Role of Teachers and parents in preschool children reading habits development in ruiru, Kiambu County, (Unpublished Master 's Thesis)*. Kenyatta University, Kenya.
- Karaöysal, Korhan (2017). Türkiye kitap okuma raporu açıklandı. Erişim Tarihi: 11.08.2021, <https://www.artfulliving.com.tr/gundem/turkiyenin-kitap-okuma-raporu-aciklandi-i-10786>
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli sosyal hizmet araştırmaları dergisi*, 1(1), 62-80.
- Karatay, H. (2014). *Okuma eğitimi kuram ve uygulama*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karatay, H. Külah, E. ve Kaya, S. (2020). Okuma alışkanlığını geliştirme yöntem, teknik ve modelleri *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları* 8(1), 89-107.
- Katrancı, M. ve Yetgin, A. (2019). Ebeveynlerin, çocukların okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıkları ile çocuk kütüphanesine yönelik görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(3), 1817-1839.
- Keleş, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinde kitap okuma alışkanlığının incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kurudayıoğlu, M. (2011). Zihinsel ve fiziksel bir süreç olarak okuma *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)* 31(1), 133-149.
- Miles, M.B. ve Huberman, A.M. (1994). *An expanded sourcebook qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Merriam, B. S. (2013). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Nazlı, B. (2016). Çocuklarda okuma alışkanlığının önemi emniyetçiler ilkokulu örneği: anne ve baba bilinci. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 1-121.
- Norman, R. C. (2007). Do parents' literacy beliefs and home literacy experiences relate to children's literacy skills? (Unpublished Master 's Thesis). Brigham Young University, Colorado.
- Özbay, M. (2006). Okuma eğitiminde çevre faktörü. *Eurasian Journal of Educational Research (EJER)*, 2(24), 161-170.

- Özdemir, E. (1990). *Okuma sanatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Öztürk, D. S. ve Aksoy, E. (2016). İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2). 1-18.
- Sağlamtunç, T. (1990). Türkiye’de üniversite kütüphanecilik bölümlerinin 4. sınıf öğrencilerinin özgür (bos) zaman-ders dışı okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 4(1), 3-21.
- Şahin, F. T. ve Tutkun, C. (2016). *Okul öncesi dönemde anne, baba, çocuk ve kitap Kastamonu Education Journal* 24(5), 23-73.
- Sevim, O. (2003). *Kitap okuma alışkanlığı kazandırma projesi*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Swain, J. Cara, O. Vorhaus, J, ve Litster, J. (2015). *The impact of family literacy programmes on children's literacy skills and the home literacy environment*. Research Report. [Nuffield introductory chapters, Version 1 \(ucl.ac.uk\)](https://www.nuffield.ac.uk/introductory-chapters/Version-1).
- Tanju, E. H. (2010). Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı’na genel bir bakış *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi* 21(21), 30-39.
- Taşkesenlioğlu, L. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir inceleme. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(9). 1-25.
- Tiemensma, L. (2007). *The literacy environment in support of voluntary reading: A case study in Gauteng East and the Highveld Ridge area* (Unpublished phd thesis). University of South Africa, Pretoria.
- Topçuoğlu, Ü. ve Yiğit, A. (2014). Çocuklarda okuma kültürünün oluşmasında ailenin etkisi. *International Journal of Language Academy*, 2(4). 308-322.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, A. K. (2016). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okuma Alışkanlığı Kazanmasında Rol Model Olarak Aile. *Mavi Atlas*, (7), 95-112. DOI: 10.18795/ma.94919
- Yılmaz, B. (1993). Okuma sosyolojisi: Ankara’da oturanların okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 9(3), 325-336.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.
- Yıldız, A. K. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasında rol model olarak aile. *Mavi Atlas Dergisi*, 2(7), 95-112.
- Zengin, N. (2003). Gençlerin okuma alışkanlıklarını belirlemeye yönelik bir çalışma hakkında. *TÜBAR*, 13(130), 131-149.